

Wiedza mieszkańców gminy Dubiecko na temat zarządzania kryzysowego

Zarządzanie kryzysowe w administracji publicznej jest integralną częścią bezpieczeństwa narodowego. Spełnia ono zasadniczą rolę w rozwiązywaniu pod presją czasu sytuacji kryzysowych, wiążących się z ryzykiem, napięciem i groźnych dla bezpieczeństwa. Polega na przeciwdziałaniu zagrożeniom i przygotowaniu się na wypadek ich wystąpienia, jak i utrzymaniu, czy przywróceniu stanu stabilizacji. Jest to działanie celowe, realizowane przez organy władzy na wszystkich szczeblach organizacji państwa¹. Istotą zarządzania kryzysowego jest formułowanie celów działania, planowanie, pozyskiwanie oraz organizowanie zasobów, jak i dowodzenie, i kontrola². Bezpieczeństwo w literaturze definiuje się jako stan niezagrożenia, spokoju oraz pewności, jak również może być interpretowane jako stan psychiczny bądź prawny, w którym jednostka ma poczucie pewności i oparcia w drugiej osobie lub w sprawnie działającym systemie prawnym³. R. Zięba nadaje bezpieczeństwu szerszy zakres znaczeniowy. Twierdzi, iż obejmuje ono „zaspokojenie potrzeb: istnienia, przetrwania, pewności, stabilności, całości, tożsamości (identyczności), niezależności, ochrony poziomu i jakości życia”⁴.

Kolejnym istotnym pojęciem jest zagrożenie, istota zagrożenia. Czym jest współczesne zagrożenie? Ogólnie można powiedzieć, iż

¹ K. Sienkiewicz-Małyjurek, F. R. Krynojewski, *Zarządzanie kryzysowe w administracji publicznej*, Warszawa 2010, s. 11–14.

² J. Kurnal, *Twórcy naukowych podstaw organizacji*, Warszawa 1972, s. 16.

³ *Słownik współczesnego języka polskiego*, Warszawa 1998, s. 50.

⁴ R. Zięba, *Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, Warszawa 1997, s. 68.

jest to bardzo niekorzystna sytuacja dla człowieka, niesprzyjające czynniki, zakłócenie funkcjonowania, czy wprowadzenie chaosu. Pojęcie zagrożenia jest bardzo szerokie i wieloznaczne. Psychologowie widzą zagrożenie w sytuacjach, w których występuje rozmaite niebezpieczeństwo o charakterze fizycznym i społecznym. Sygnalizują także, iż zagrożenie to możliwość utraty wartości wysoko cenionych przez jednostkę. Wskazują również na takie sytuacje, gdzie istnieje zwiększone prawdopodobieństwo naruszenia jakiejś wartości cenionej przez podmiot działający, m.in. narażenia życia, zdrowia jego oraz jego bliskich, własności, pozycji społecznej, poglądów itp.

Celem prowadzonych badań było ustalenie, jaki jest poziom wiedzy mieszkańców gminy Dubiecko na temat procedur reagowania kryzysowego oraz zagrożeń występujących na terenie gminy.

Problemy badawcze zostały sformułowane w formie następujących pytań:

- Czy mieszkańcy Gminy Dubiecko orientują się, gdzie znajduje się Wydział Zarządzania Kryzysowego?
- Jakie sytuacje kryzysowe zdaniem respondentów stanowią największe zagrożenie dla bezpieczeństwa życia lub mienia większej liczby osób?
- Jaki jest poziom wiedzy respondentów na temat ryzyka wystąpienia określonych kataklizmów i katastrof?
- Jaki jest poziom wiedzy mieszkańców gminy Dubiecko odnośnie sytuacji kryzysowych, które miały miejsce na terenie gminy?
- Czy badani mieszkańcy gminy Dubiecko byli bezpośrednimi uczestnikami lub świadkami katastrof i kataklizmów?
- Czy respondenci znają numery alarmowe (Policja, Straż Pożarna, Pogotowie)?
- Czy mieszkańcy gminy Dubiecko mają wiedzę na temat Systemu Wykrywania i Alarmowania?
- Czy respondenci zdają sobie sprawę na czym polega monitoring zagrożeń?

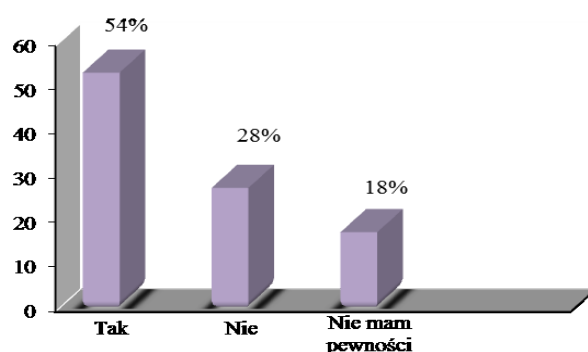
- Jak oceniają badani pracę Wydziału Zarządzania Kryzysowego?
- Jaki jest poziom wiedzy respondentów na temat udzielania pierwszej pomocy poszkodowanemu?

Badaniami objęto 100 osób zamieszkujących gminę Dubiecko. Prace badawcze przeprowadzone zostały w miesiącu listopadzie 2013 roku. Ankieta składała się z 14 pytań. Do ankiety dołączono także metryczkę, która umożliwiła charakterystykę respondentów pod względem płci, wieku, wykształcenia, aktywności zawodowej oraz stanu cywilnego.

W moich badaniach zastosowałem metodę sondażu diagnostycznego. Metoda ta pozwala na poznanie określonego zjawiska społecznego, ustalenie jego zasięgu i intensywności, następnie ocenę i w wyniku tego zaprojektowanie modyfikacji. Z przeprowadzonych badań wynikało, iż najliczniejszą grupę badanych stanowiły osoby w wieku 27–40 lat (42%), z których 49% legitymowało się wykształceniem wyższym. Wśród respondentów dominowali mężczyźni (57%), najwięcej osób było w wieku produkcyjnym (49%) i zarazem deklarujących swój stan cywilny jako żonaty/mężatka – 46%.

Wyniki odnośnie poziomu wiedzy na temat położenia najbliższego wydziału Zarządzania Kryzysowego przedstawia wykres 1.

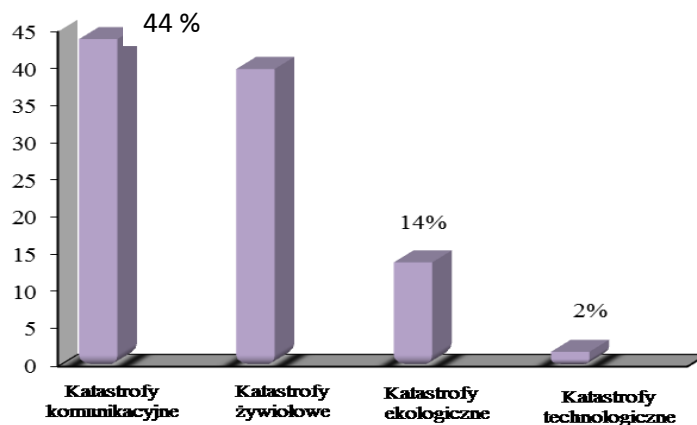
Wykres 1. Wiedza mieszkańców na temat położenia najbliższego wydziału Zarządzania Kryzysowego

Z analizy otrzymanych odpowiedzi wynika, iż 54% ankietowanych wie, gdzie na terenie ich gminy znajduje się taki wydział. Z kolei 28% badanych niestety nie ma wiedzy na ten temat i w razie wystąpienia zagrożenia nie wie, gdzie się udać. Natomiast 18% nie ma pewności co do lokalizacji tego wydziału.

Badanym zadano również pytanie odnośnie zagrożeń dla życia lub mienia większej liczby osób (wykres 2). Było to pytanie otwarte jednakże padające odpowiedzi były wręcz identyczne.

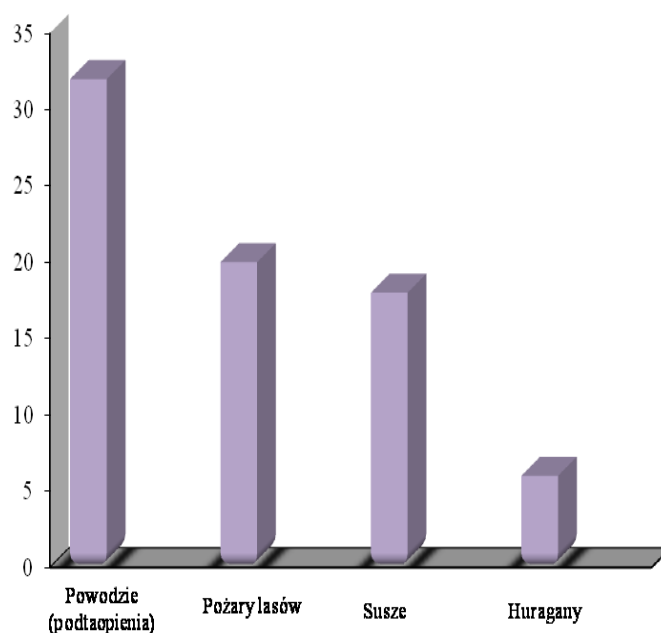
Wykres 2. Wiedza mieszkańców na temat zagrożeń niebezpiecznych dla życia lub mienia

Najczęściej podawaną odpowiedzią przez respondentów było, iż największe zagrożenie dla zdrowia, życia stanowią katastrofy komunikacyjne (aż 44% badanych). Z kolei 40% respondentów szczególnie obawia się kataklizmów. Pojawiła się także odpowiedź: „katastrofy ekologiczne”, którą uwzględniło 14% ankietowanych. Pozostałe osoby wskazały na zagrożenia typu technologicznego, stanowili oni zaledwie 2% badanej populacji.

Kolejne pytanie dotyczyło występowania katastrof na terenie gminy. Było to pytanie zamknięte, lecz również z możliwością wpisania własnej odpowiedzi. I tutaj również respondenci wykazali się dużą zgodnością co do udzielonych odpowiedzi.

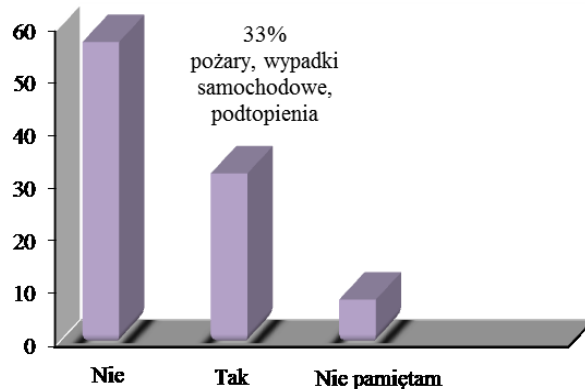
Wykres 3. Katastrofy, na które narażona jest gmina w opinii badanych

Badani respondenci wymieniali także inne według nich katastrofy, do jakich często dochodzi na tym terenie, a mianowicie są to katastrofy komunikacyjne, na co wskazało, aż 24% badanych. Uzasadnili oni swoją odpowiedź tym, iż w ostatnim czasie dochodzi na terenie ich gminy do częstych wypadków samochodowych, które są spowodowane nie tylko brawurą kierowców, ale głównie złym stanem dróg oraz niewłaściwą organizacją ruchu drogowego.

Wyniki przedstawione na wykresie 4 dotyczą wiedzy mieszkańców na temat występowania różnych sytuacji kryzysowych na terenie ich gminy.

Wykres 4. Sytuacje kryzysowe w miejscowościach badanych

Większość badanych respondentów uznała, iż nie doszło na ich terenie do żadnych niebezpiecznych zagrożeń. Odpowiedź taką zaznaczyło 58% badanych. Około 33% respondentów wymieniło następujące sytuacje:

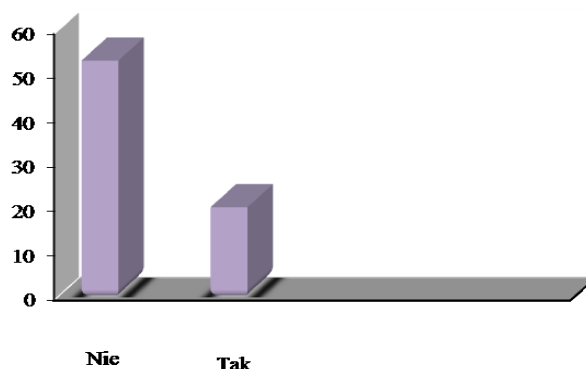
- pożar – 15%;
- wypadki samochodowe – 10%;
- podtopienia – 8%.

Odpowiedź swoją motywują występowaniem dużych kompleksów leśnych oraz torfowisk, jak i licznych zakładów przetwórstwa drzewnego. Jeśli chodzi o wypadki samochodowe jest to związane głównie z wąską, pełną zakrętów drogami, którymi bardzo często poruszają się pojazdy typu tir. Natomiast podtopienia związane są z gwałtownym topnieniem pokrywy śniegowej, najczęściej występującym tu w drugiej dekadzie lutego, marcu oraz pierwszej dekadzie kwietnia.

Badani udzielili również odpowiedzi na temat występowania zagrożeń w ich miejscowości. Istotne było uzyskanie odpowiedzi, czy biorący udział w ankiecie respondenci osobiście uczestniczyli, bądź byli świadkami katastrofy. Badani mieli do wyboru jedną

z dwóch gotowych odpowiedzi. Jednak zaznaczając odpowiedź „tak” musieli podać jakiego typu była to katastrofa.

Wykres 5. Uczestnictwo mieszkańców w różnego typu katastrofach

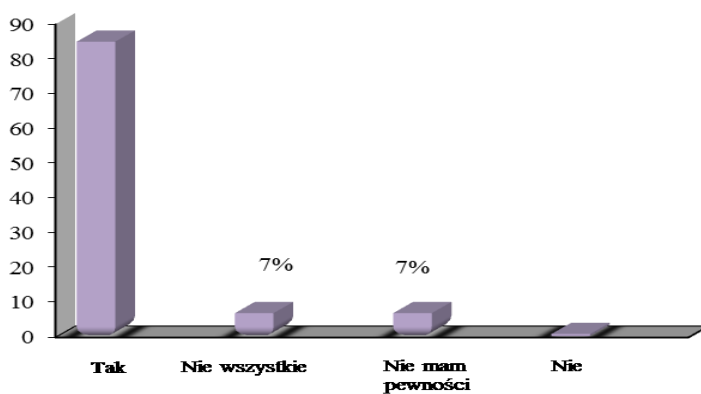
Otrzymane wyniki są bardzo zbliżone do siebie. Około 46% respondentów zaznaczyło, że byli oni świadkami lub sami uczestniczyli w niebezpiecznym zdarzeniu. Podano tu:

- pożar – 24%;
- wypadek samochodowy – 22%.

Uczestnictwo badanych w pożarze, czy wypadku samochodowym ograniczało się do udzielania pomocy strażakom oraz do ułatwiania prowadzenia akcji gaśniczej. Pozostała zaś grupa respondentów (54%) nie była ani świadkami, ani uczestnikami takiego typu zdarzenia.

Analizowano również znajomość numerów alarmowych na Policję, do Straży Pożarnej i Pogotowia.

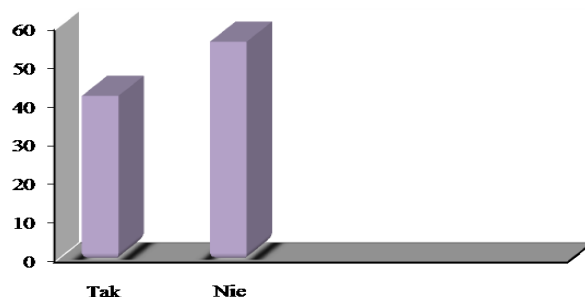
Wykres 6. Znajomość numerów alarmowych wśród mieszkańców

Z wykresu 6 wynika, iż 85% badanych zna podstawowe numery alarmowe, co jest dużym atutem, ponieważ będą wiedzieli z jakim numerem się skontaktować w przypadku zaistnienia jakiegokolwiek niebezpieczeństwa czy zdarzenia. Pozostali badani (7%) nie mają pewności co do wszystkich numerów lub nie pamiętają wszystkich (7%).

W ankiecie pojawiło się pytanie: „Czy wie Pan/i na czym polega System Wykrywania i Alarmowania?”.

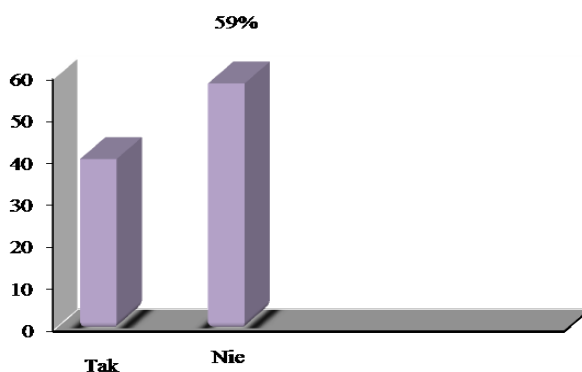
Wykres 7. Wiedza respondentów na temat Systemu Wykrywania i Alarmowania

Niestety niewiele osób wie, co to za system dokładnie i na czym polega jego działanie. Jedynie 43% badanych zadeklarowało, iż wie co to jest System Wykrywania i Alarmowania oraz wie na czym polega jego działanie. Większość mieszkańców gminy Dubiecko, bo aż 57% słyszało kiedyś coś o takim systemie, ale dokładnie nie wiedzą jak działa i na czym polega.

Ankietowani odpowiedzieli również na pytanie, czy wiedzą na czym polega monitoring zagrożeń.

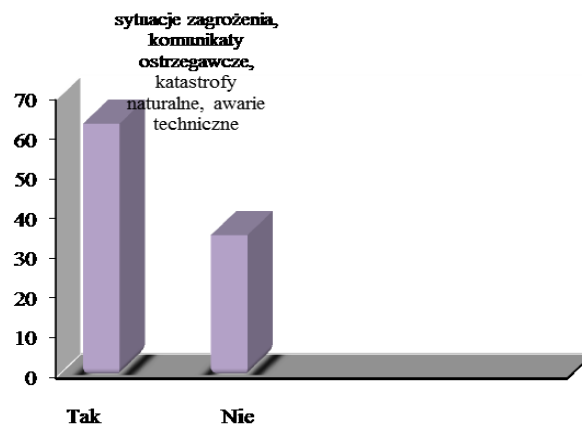
Wykres 8. Wiedza badanych na temat monitoringu zagrożeń

Około 41% badanych deklarowało, iż spotkało się z terminem „monitoring zagrożeń” oraz wiedzą na czym polega jego działanie. Jednak większość mieszkańców gminy Dubiecko (59%) nie słyszało nic na temat, ani nie wiedzą na czym polega jego działanie.

Respondentom zadano również pytanie, w jakich sytuacjach używana jest syrena alarmowa.

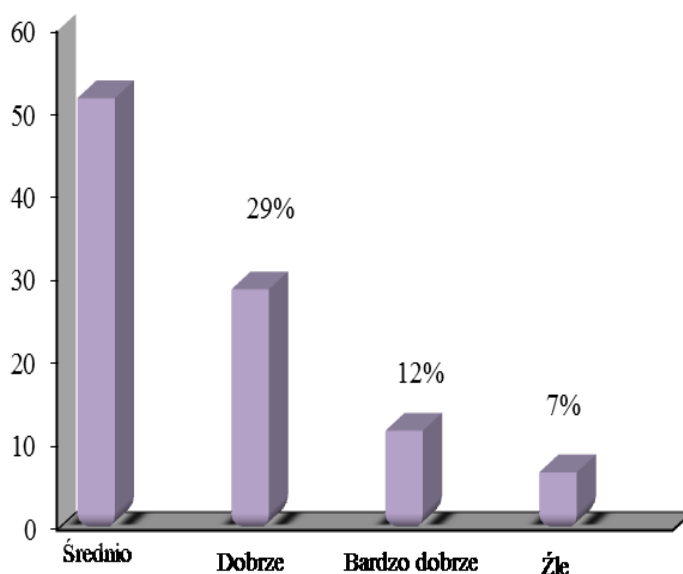
Wykres 9. Wiedza mieszkańców na temat używania syren alarmowych.

Z analizy wyników na Wykresie 9 wynika, iż większość badanych (64%) wie, w jakich sytuacjach używana jest syrena alarmowa. Jako przykład podawali sposób ogłaszania nagłych sytuacji wywołujących zagrożenia, czy komunikatów ostrzegawczych oraz zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych, awarii technicznych. Respondenci deklarują, że z pomocą syren można w ciągu godziny dotrzeć do około 60% mieszkańców. Pozostałe osoby (36%) nie wiedziały, w jakich sytuacjach używane są syreny alarmowe. Ich doświadczenia wskazują, iż jest to mało czytelne medium przekazu. Przeciętny mieszkaniec nie jest w stanie odróżnić sygnału alarmowego lotniczego, pożarowego, czy powodziowego.

Respondenci podczas wypełniania ankiety mieli także możliwość oceny pracy Wydziału Zarządzania Kryzysowego w swojej gminie.

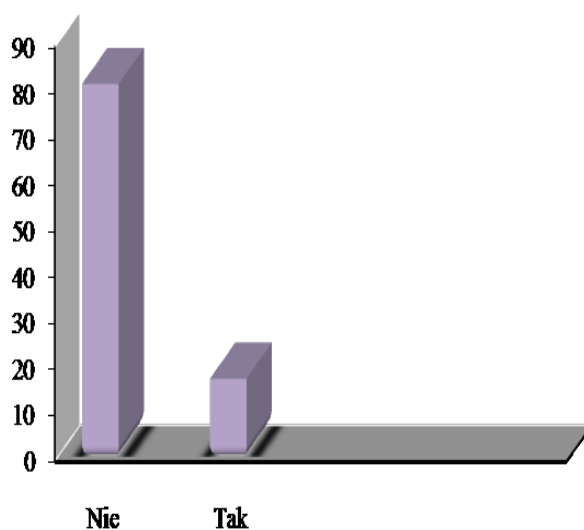
Wykres 10. Ocena pracy Wydziału Zarządzania Kryzysowego

Około 52% ankietowanych stwierdziło, iż wydział ten wykonuje swoje obowiązki na poziomie przeciętnym. Z kolei 29% deklaruje, iż pracownicy wydziału dobrze wykonują swoją pracę. Natomiast 12% jest bardzo zadowolona z wykonywanej przez wydział pracy. Jedynie 7% respondentów ocenia pracę wydziału Zarządzania Kryzysowego jako źle wykonywaną.

W badaniach analizowano również ogólny stan wiedzy i umiejętności mieszkańców odnośnie udzielenia pierwszej pomocy osobie, która została poszkodowana.

Wykres 11. Udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanemu.

Otrzymane wyniki nie są optymistyczne. Zdecydowana większość respondentów (82%) nie umiałaby udzielić pierwszej pomocy. Ludzie przyznają się, że nie umieliby udzielić pomocy, nie czują się do tego przygotowani, bałoby się albo nie wiedziałoby jak udzielać pierwszej pomocy. Jedynie 18% badanych zadeklarowało, iż potrafią udzielić pierwszej pomocy.

Wiedzę na ten temat uzyskali podczas odbywających się kursów:

- przeprowadzanych przez osoby przeszkolone przyjeżdżające, na przykład do szkół (8%);
- przeprowadzanych dla strażaków Ochotniczej Straży Pożarnej (7%);
- prywatnego kursu pierwszej pomocy w specjalistycznym centrum (3%).

Respondenci bardzo często powtarzali, iż nie wystarczy raz się przeszkolić, takie kursy trzeba powtarzać, bo ta wiedza się dezaktualizuje. Kurs pierwszej pomocy to kilka umiejętności, które pozwalają ratować życie. Osoby, które nie miały wiedzy na temat pierwszej pomocy, wyrażały bardzo dużą chęć nabycia jej, bez względu na wiek, czy płeć.

Celem prowadzonych badań było możliwie obiektywne zidentyfikowanie znajomości procedur reagowania kryzysowego oraz zagrożeń występujących na terenie gminy Dubiecko wśród jej mieszkańców. Na podstawie uzyskanych danych z ankiety można stwierdzić, że:

- większość mieszkańców gminy (54%) wie, gdzie znajduje się na ich terenie Wydział Zarządzania Kryzysowego, pomocny w sytuacji zagrożenia;
- znajomość procedur reagowania kryzysowego jest dla mieszkańców bardzo istotną kwestią. Około 79% badanych osób wskazało, iż jest to bardzo ważne, by znać procedury postępowania w sytuacji kryzysowej, chcą wiedzieć jak się zachować, co należy robić. W związku z tym bardzo ważne jest, aby pracownicy wydziału Zarządzania Kryzysowego przeprowadzali co jakiś czas szkolenia oraz spotkania na ten temat;
- większość mieszkańców uważa, iż pracownicy zatrudnieni w tym wydziale nie przywiązują wagi do tego by szkolić, informować mieszkańców na temat reagowania w sytuacjach kryzysowych, nie przeprowadzają żadnych spotkań, by przedstawiać procedury obowiązujące podczas zaistnienia kryzysowych sytuacji;
- wiedza badanych na temat podstawowych numerów alarmowych, syren alarmowych, jak i celu ewakuacji ludzi, zwierząt i mienia z zagrożonego obszaru jest zadowalająca;
- niestety na terenie gminy zaledwie 18% badanych deklaroowało, iż potrafią udzielić pierwszej pomocy. Powtarzali jednak bardzo często, że wiedzę w tym zakresie należy cały czas aktualizować. Pozostali badani (82%) niestety nie

umieją udzielić pomocy, nie są zupełnie przygotowani w tym zakresie;

- większość mieszkańców gminy (60%) jedynie słyszało o systemach wykrywania i alarmowania o zagrożeniach, ale nie wiedzą na czym polegają i jak działają.

Wnioski

1. Pracownicy wydziału Zarządzania Kryzysowego powinni przeprowadzać dla mieszkańców spotkania na temat Systemu Wykrywania i Alarmowania oraz monitoringu zagrożeń;
2. Niezbędne jest organizowanie i prowadzenie szkoleń w zakresie powszechnej samoobrony i udzielania pierwszej pomocy;
3. Istnieje potrzeba opracowania w gminnym planie reagowania kryzysowego szczegółowych procedur postępowania, w sytuacji zagrożenia powodziowego, pożarów, czy suszy, jak i katastrof komunikacyjnych, co umożliwiłoby podjęcie skutecznych i skoordynowanych działań ograniczających negatywne skutki tych zagrożeń dla mieszkańców gminy.

Co dzień wielu ludzi spieszy się do swoich zajęć, idzie do pracy, posyła dzieci do szkoły. Zdarzają się jednak niespodziewane wydarzenia jak: pożar, wypadek drogowy, czy budowlany, wydostanie się do otoczenia substancji niebezpiecznej, bądź inne zagrożenia. Nagle uświadamiamy sobie jak ulotne jest życie, i że może być narażone istnienie. Pewnych tragedii można uniknąć, zaś niektóre z nich rozgrywają się w wyniku zdarzeń od nikogo niezależnych. Wiedza oraz świadomość o tego, co może nas spotkać, jak ewentualnie tego uniknąć lub wpłynąć na zmniejszenie ryzyka utraty życia lub zdrowia, z pewnością przyczyni się do ograniczenia czynników zagrażających.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie

instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak na przykład Policja, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych oraz inne służby. Warto więc by władze gminy Dubiecko przywiązywały więcej wagi do szkolenia swoich mieszkańców na temat sytuacji kryzysowych oraz w zakresie opracowywania procedur reagowania kryzysowego. Zapewni to wtedy większe bezpieczeństwo życia i zdrowia ludzi, zwierząt, czy zabezpieczenie mienia.